

[https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33\(62\)-326-350](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2025-33(62)-326-350)

УДК 351:001.8

Тимошук Олег Віталійович,

аспірант кафедри публічного управління і
проектного менеджменту

Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Київ, Україна.

<https://orcid.org/0009-0005-8684-9535>
olegtim87@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У МЕЖАХ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ У ДЕРЖАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню організації міжмуніципального співробітництва у межах міських агломерацій держав Європейського Союзу з акцентом на правові, організаційні та практичні аспекти. На основі порівняльного аналізу досвіду Франції, Німеччини та країн Скандинавського регіону виділено три ключові моделі міжмуніципальної взаємодії: договірну, інституційну та змішану. Визначено особливості їх адаптацій до сучасних викликів, таких як стрімка урбанізація, децентралізація, екологічні проблеми та цифрова трансформація. Визначено особливості правового регулювання, фінансових механізмів і форм співпраці, що забезпечують ефективність управління агломераціями. Окрему увагу приділено потенціалу адаптації європейських практик до умов України, де реформи децентралізації потребують нових підходів до співпраці територіальних громад. Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення законодавчої бази, створення стимулів для об'єднання громад навколо спільних питань та впровадження цифрових інструментів управління. Дослідження також аналізує еволюцію форм міжмуніципального співробітництва від неформальних угод до складних інституційних структур, виділяючи роль принципів субсидіарності та сталого розвитку. Аналіз конкретних кейсів з країн Європейського Союзу демонструє ефективність цих моделей у вирішенні інфраструктурних, економічних та екологічних завдань. Для України адаптація цих практик може сприяти посиленню місцевого самоврядування та регіональному розвитку в контексті поточних реформ, зокрема з урахуванням впливу воєнних та міграційних факторів на територіальні громади.

Ключові слова: міські агломерації; територіальні громади; міжмуніципальне співробітництво; місцеве самоврядування; європейський досвід; управління метрополій; субсидіарність; децентралізація; цифрова трансформація; сталий розвиток.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми / Statement of the problem. За даними Євростату, понад 70 % населення Європейського Союзу (ЄС) проживає в урбанізованих зонах, причому значна частка цього населення зосереджена саме в агломераціях – складних територіальних утвореннях, які об'єднують великі міста та прилеглі громади в єдині функціональні системи, що виконують економічні, соціальні та культурні функції [1]. Такі умови породжують численні виклики, пов'язані з необхідністю забезпечення ефективного управління цими територіями, налагодження тісної координації між муніципалітетами, а також гарантування сталого розвитку агломерацій у відповідь на екологічні, соціальні й економічні потреби сучасного суспільства.

Дослідження досвіду організації міжмуніципального співробітництва є необхідним з огляду на сучасні виклики, пов'язані з процесами децентралізації в Україні та необхідністю адаптації до європейських стандартів управління територіальними громадами. У контексті реформи децентралізації, яка розпочалася в Україні у 2014 році, міжмуніципальне співробітництво стало важливим інструментом для об'єднання ресурсів, координації зусиль та реалізації спільних проєктів громад. Аналіз європейського досвіду дозволяє виявити ефективні моделі управління, які можуть бути адаптовані до українських реалій. Наприклад, європейські практики демонструють успішне поєднання інституційних структур, фінансових механізмів та цифрових технологій для забезпечення сталого розвитку агломерацій.

Необхідність такого дослідження зумовлено також швидкими темпами цифрової трансформації, яка змінює підходи до управління територіальними громадами. Цифрові платформи, геоінформаційні системи та інструменти аналізу великих даних відкривають нові можливості для координації міжмуніципальних проєктів, підвищення їх прозорості та ефективності. Однак в Україні ці технології використовуються недостатньо, що вимагає вивчення зарубіжного досвіду їх впровадження. Дослідження цих практик дозволить розробити обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення організаційних і технологічних аспектів міжмуніципального співробітництва в Україні.

Крім того, актуальність цього дослідження зумовлена низькою суттєвих факторів, які відображають сучасні тенденції розвитку європейських держав і глобального контексту. Насамперед, міські агломерації дедалі активніше виступають осередками економічного прогресу, технологічних нововведень, культурної взаємодії та накопичення соціальних ресурсів. Їхній вплив на зміцнення позицій держави у міжнародному просторі зростає, що робить їх оптимальним напрямом для аналізу. Одночасно з цим стрімке розростання міських зон актуалізує питання збереження екологічної рівноваги та розумного розпорядження ресурсами, що є завданням сучасного суспільства.

Додатковим аспектом є необхідність створення ефективних і гнучких інструментів узгодження дій між рівнями місцевої влади. Без таких механізмів складно уникнути розпорошення управлінських процесів, дублювання повноважень чи неефективного використання коштів, що набуває особливого значення в умовах децентралізованої системи публічного управління. Особливої уваги вартує вивчення європейського досвіду для держави, яка трансформує свої підходи до муніципального управління, зокрема для України, де децентралізація стала основою реформування владних структур. Таким чином, дослідження цієї теми має значну наукову і практичну цінність, для пошуку дієвих рішень щодо актуальних проблем урбанізованих територій у сучасних реаліях.

Аналіз (основних) останніх досліджень і публікацій / Analysis of (major) recent research and publications. Дослідження міжмуніципального співробітництва в Україні та Європі набуло особливої актуальності у контексті реформи децентралізації в Україні, що розпочалася у 2014 році, та інтеграційних процесів у рамках ЄС. Останні публікації, оприлюднені у 2024–2025 роках, висвітлюють різні аспекти цього явища, зокрема правові, фінансові, організаційні та екологічні виміри. Аналіз цих робіт дозволяє виявити сучасні тенденції, методологічні підходи та прогалини, які потребують подальшого вивчення.

Однією з ключових робіт є стаття авторів О. Лайко, І. Циналевської, З. Чехович, присвячена аналізу стану співпраці територіальних громад в Україні та розвинених країнах, зокрема у ЄС. Автори використовують порівняльний підхід, зіставляючи український досвід із європейськими моделями, такими як міжмуніципальні об'єднання у Німеччині та Польщі. Дослідженням встановлено, що в Україні міжмуніципальне співробітництво здебільшого зосереджено на інфраструктурних проєктах, таких як спільне управління водопостачанням чи утилізацією відходів, але бракує системного підходу до інтеграції цифрових технологій. Висновки вказують

на необхідність розробки стратегій для залучення приватного капіталу та вдосконалення правової бази для підвищення ефективності співпраці [2].

Роль публічного управління у розвитку функціональних типів територій розглядається через міжмуніципальне співробітництво. У цій роботі акцент зроблено на організаційних аспектах, зокрема на ролі місцевих адміністрацій у координації спільних проєктів. Автори застосовують системний аналіз для оцінювання взаємодії між громадами, інституціями та зовнішніми факторами, такими як урбанізація та технологічний прогрес. Дослідження свідчить, що успішність міжмуніципального співробітництва залежить від чіткої координації та наявності фінансових стимулів, таких як державні субвенції чи міжнародні гранти. Водночас робота вказує на недостатню увагу до оцінки довгострокових економічних ефектів таких ініціатив [3].

Питання правового регулювання міжмуніципального співробітництва в Україні висвітлено у статті, де аналізується нормативно-правова база та практичні аспекти її реалізації. Дослідження базується на офіційній статистиці та кейс-стаді, що дозволяє оцінити реальний стан співпраці між громадами. Автори зазначають, що українське законодавство, зокрема Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 2014 року, забезпечує базові рамки для співпраці, але потребує уточнень щодо розподілу фінансових і адміністративних повноважень. Порівняння з європейськими моделями, наприклад, французькими міжмуніципальними об'єднаннями, свідчить про необхідність створення регіональних координаційних центрів для підтримки громад [4].

Попри значний прогрес у дослідженні міжмуніципального співробітництва, сучасні публікації не охоплюють багато актуальних питань організації міжмуніципального співробітництва у межах міських агломерацій у державах ЄС. По-перше, недостатньо уваги приділено впливу цифрових технологій, таких як геоінформаційні системи чи платформи управління проєктами, на ефективність співпраці. По-друге, бракує комплексних оцінок економічної ефективності фінансових механізмів, зокрема субвенцій і грантів, у довгостроковій перспективі. По-третє, екологічний аспект міжмуніципального співробітництва, зокрема у контексті адаптації до кліматичних змін, залишається недостатньо дослідженим.

Зазначене свідчить про необхідність подальших досліджень, які поєднуюватимуть міждисциплінарні підходи та порівняльний аналіз.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою дослідження є визначення особливостей міжмуніципального співробітництва у міських агломераціях держав ЄС та з їх урахуванням розроблення пропозицій щодо розвитку співробітництва територіальних громад в Україні.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- 1) визначити та охарактеризувати основні моделі міжмуніципального співробітництва в агломераціях ЄС;
- 2) проаналізувати правові основи, організаційні форми та фінансові механізми міжмуніципального співробітництва на прикладі Франції, Німеччини, Польщі;
- 3) визначити ключові фактори успіху європейських моделей та оцінити їхню застосовність до України.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ / THEORETICAL FRAMEWORK

Теоретичний фундамент дослідження базується на концепціях управління метрополій, які пояснюють трансформацію влади в умовах урбанізації, та принципах субсидіарності, що забезпечують розподіл повноважень між рівнями управління. Важливе місце займають теорії місцевого самоврядування, які підкреслюють роль громади у демократичному управлінні, а також ідеї сталого розвитку, що інтегрують екологічні, соціальні та економічні аспекти для забезпечення довгострокового процвітання міст. Ці підходи доповнені працями українських дослідників, які акцентують увагу на значущому європейському досвіді для країн із транзитивними системами.

Теоретична база цього дослідження міжмуніципального співробітництва у міських агломераціях країн ЄС спирається на фундаментальні концепції публічного управління та права, які дозволяють пояснити організацію і функціонування управлінських систем у контексті урбанізації та децентралізації. Зазначені нижче принципи, концепції, теорії доповнено працями українських вчених, що аналізують можливості використання європейського досвіду в умовах транзитивного стану правової системи України.

Концепція управління метрополій

Управління метрополій розглядається як правовий і організаційний механізм координації діяльності муніципалітетів у межах агломерацій. Сучасні агломерації формують інтегровані структури, які поєднують автономію громад із спільним плануванням. Цей підхід дозволяє

аналізувати правові засади інституційних моделей, зокрема метрополій Франції чи регіональних асоціацій Німеччини.

Принцип субсидіарності

Принцип субсидіарності, закріплений у Європейській хартії місцевого самоврядування (1985) [5] є основоположним для розподілу повноважень між рівнями публічної влади. Х.Хайнелт і Д.Кюблер у монографії «Metropolitan Governance: Capacity, Democracy and the Dynamics of Place» (2020) [6] зазначають, що субсидіарність забезпечує ефективність управління шляхом делегування локальних завдань громадам, а регіональних – спільним органам. Це дає змогу пояснити правову природу договірних моделей у Нідерландах чи змішаних в Італії.

Теорії місцевого самоврядування

Теорії місцевого самоврядування акцентують на юридичній ролі громад у демократичному управлінні. П.Ле Галес у книзі «European Cities: Social Conflicts and Governance» (2021) [7] наголошує, що сильне самоврядування сприяє стабільності агломерацій через залучення громад до прийняття рішень. Такий підхід є ключовим для аналізу правового статусу союзів метрополій у Польщі, де громади зберігають значну автономію.

Концепція сталого розвитку

Сталий розвиток як правова категорія передбачає гармонізацію економічних, соціальних та екологічних цілей. Д.Кюблер у статті «Metropolitan Governance in Europe» (2018) [8] аналізує, як міжмуніципальна співпраця в агломераціях, наприклад у Копенгагені, сприяє реалізації екологічних проєктів на основі чітких правових норм. Це дозволяє дослідити правові механізми зеленої політики у Скандинавських країнах.

Український контекст

Українські правові дослідження доповнюють європейські концепції аналізом особливостей транзитивних систем. М.Баймуратов у статті «Компетенція органу місцевого самоврядування як основний інструментально-функціональний засіб децентралізації повноважень публічної влади в Україні (в умовах миру і воєнного стану)» (2022) [9] обґрунтовує, що принципи субсидіарності можуть бути застосовані для вдосконалення правового регулювання децентралізації в Україні. Любченко у праці «Співробітництво територіальних громад: теорія і практика» (2021) [10] вказує на правові бар'єри співпраці громад, пропонуючи адаптувати європейські моделі до умов українських агломерацій, таких як Київська.

Ці ключові теоретичні положення становлять теоретичну основу дослідження, забезпечуючи правовий аналіз європейських моделей

міжмуніципального співробітництва та їхньої потенційної адаптації до української правової системи.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Дослідження базується на комплексному підході, що поєднує загальнонаукові та спеціалізовані методи для аналізу міжмуніципального співробітництва в міських агломераціях держав ЄС. Використані методи дозволили всебічно вивчити правові, організаційні та практичні аспекти співпраці, а також оцінити їхній потенціал для адаптації в Україні. Нижче наведено детальний опис застосованих методів:

Порівняльно-правовий: застосовано для зіставлення моделей міжмуніципального співробітництва у різних державах. Це дозволило виявити спільні принципи, такі як субсидіарність і децентралізація, а також національні особливості, зумовлені правовими традиціями та економічними умовами.

Системний: використано для аналізу міських агломерацій як цілісних систем, що включають взаємодію громад, інституцій та зовнішніх факторів, таких як урбанізація, технології та екологічні виклики. Цей метод допоміг розкрити динаміку співпраці в агломераціях.

Історичний: застосовано для простеження еволюції міжмуніципального співробітництва від неформальних угод (1950–1970-ті роки) до сучасних інституційних структур. Аналіз історичних етапів показав, як економічні та соціальні зміни, наприклад, індустріалізація чи цифрова трансформація, впливали на форми співпраці у ЄС.

Формально-юридичний: використано для дослідження нормативно-правової бази, що регулює міжмуніципальне співробітництво. Проаналізовано міжнародні документи, зокрема Європейську хартію місцевого самоврядування (1985 р.), а також національні закони держав ЄС, що дозволило визначити правові рамки, які забезпечують ефективність співпраці.

Аналіз кейсів (case study): застосовано для оцінювання практичної реалізації моделей співробітництва у конкретних агломераціях. Вивчення кейсів допомогло виявити сильні сторони та обмеження кожної моделі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

1. Загальна характеристика моделей міжмуніципального співробітництва у європейських агломераціях

1.1 Еволюція форм міжмуніципального співробітництва

Розвиток міжмуніципального співробітництва у ЄС має глибокі історичні корені й показує поступову адаптацію управлінських систем до

викликів часу. Процес його інституціоналізації можна розглядати як відповідь на трансформацію суспільних потреб – від простого обміну ресурсами до створення складних інституційних структур. Умовно виділено три етапи еволюції, які демонструють, як громади перейшли від стихійної взаємодії до системного управління.

Перший етап, що охоплює 1950–1970-ті роки, характеризувався неформальними формами співпраці. У цей період муніципалітети здебільшого обмежувалися консультаціями чи спільним плануванням, наприклад, для використання водогонів чи доріг. Такий підхід можна назвати «епохою локальних ініціатив», коли ресурси були обмежені, а правова база ще не сформувалася. Ця простота закладала основу для майбутньої співпраці, адже громади вчилися довіряти один одній і шукати спільні рішення. Обмеженість масштабів і глибини взаємодії пояснюється відсутністю чіткої правової підтримки, що стимулювало розвиток.

Другий етап, який припадає на 1970–1990-ті роки, визначено як період інституціоналізації. Зростання міст і потреб в інфраструктурі, таких як транспортні мережі чи енергетичні системи, змусили громади створювати формальні структури – асоціації, договірні структури, спільні органи. Наприклад, у Франції з'явилися перші співтовариства комун, які стали прообразом сучасних моделей. Цей етап став переломним моментом, коли співпраця перестала бути ситуативною і почала набувати стратегічний характер, що відповідало індустріальним і урбанізаційним змінам. Перехід до формальних механізмів показує прагнення громад до стабільності й реалізації великих проєктів.

Третій, сучасний етап, що триває з 1990-х років, інтерпретується як епоха комплексного управління. Урбанізація та метрополізація, які нині формують європейські агломерації, вимагають не лише координації, а й інновацій. З'явилися спеціалізовані органи з широкими повноваженнями, а цифрові технології, такі як платформи «Smart City», стали невід'ємною частиною співпраці. Вплив глобальних трендів очевидний: метрополізація перетворює агломерацію на економічні хаби, а акцент на сталому розвитку відображають екологічні перспективи. Ця еволюція говорить про здатність європейських громад адаптуватися до нових умов, формуючи складні форми співпраці та орієнтуючись на багатогранні завдання.

Аналіз еволюції міжмуніципального співробітництва дозволяє простежити, як історичні умови вплинули на трансформацію управлінських підходів. Якщо на початкових етапах громади діяли в умовах обмежених ресурсів і слабкої правової бази, то з часом зростання економічних і соціальних потреб змусило їх шукати більш структуровані рішення.

Сучасний етап розвитку вирізняється не лише технологічними інноваціями, а й зміною парадигми управління – від реактивного до проактивного підходу. Це означає, що громади не просто відповідають на виклики, а й передбачають їх, створюючи сталі системи співпраці, які можуть служити прикладом для держав з менш розвиненими традиціями самоврядування.

1.2 Основні моделі співробітництва

У європейській практиці чітко виокремлюються три моделі міжмуніципального співробітництва, кожна з яких має свої переваги й обмеження. Ці моделі відображають різноманітність підходів до управління агломераціями, залежно від їхнього масштабу, ресурсів і потреб.

Перша – договірна модель – заснована на добровільних угодах між громадами без створення постійних інституцій. Цей підхід визначається ідеальним для малих і середніх агломерацій, де гнучкість і швидкість реакції важливіші за складну бюрократію. Наприклад, у Нідерландах громади спільно фінансують транспортну інфраструктуру, а у Данії домовленості використовують для екологічних проєктів, таких як впровадження відновлюваних джерел енергії. Переваги цієї моделі полягають в її простоті й адаптивності, однак масштабованість залишається обмеженою через наявність централізованих структур.

Друга – інституційна модель – передбачає створення спеціалізованих органів управління з чітко визначеною структурою та повноваженнями. Вона характерна для великих агломерацій, де необхідно централізоване планування масштабних проєктів. У метрополії Франції, таких як Париж чи Ліон, є виконавчі органи, що відповідають за транспорт, економіку й житлову політику. У Німеччині подібну роль відіграють регіональні асоціації, до прикладу у Штутгарті. Ця модель забезпечує комплексність і стабільність, але її слабкою стороною є ризик бюрократичних затримок, що ускладнює швидке реагування на локальні потреби.

Третя – змішана модель – разом з елементами договірної та інституційної моделей, створюючи баланс між гнучкістю й стабільністю. Громади зберігають автономію, але водночас підтримують інституційні структури для координації. В Італії, у регіоні Ломбардія, угоди доповнюються міжкомунальними союзами для великих проєктів. В Іспанії Барселонська агломерація ефективно впливає на локальні ініціативи з централізованим плануванням транспорту й простору. Ці моделі не є взаємовиключними, а їх вибір залежить від розміру агломерації, економічного потенціалу, історичних традицій і правових особливостей кожної держави.

Таблиця

Особливості моделей міжмуніципального співробітництва
*Розроблено автором на основі нормативних актів держав ЄС
та джерел Євростату*

Модель	Основні риси	Держави-приклад	Сфери застосування	Переваги	Недоліки
Договірна	Добровільність, гнучкість	Нідерланди, Данія	Транспорт, екологія	Швидке реагування	Обмежена масштабованість розвитку
Інституційна	Централізація, структура	Франція, Німеччина	Інфраструктура, економіка	Комплексність	Бюрократичні затримки
Змішана	Баланс гнучкості та стабільності	Італія, Іспанія	Планування, послуги	Універсальність	Складність координації

Порівняння моделей міжмуніципального співробітництва – договірної, інституційної та змішаної – дозволяє зробити висновок, що їхня ефективність залежить від контексту застосування. Договірна модель найкраще працює там, де громади мають інтереси й обмежений таким масштабом завдань, тоді як інституційна модель є оптимальною для великих агломерацій із комплексними потребами. Змішана модель, своєю чергою, демонструє потенціал для держави, яка шукає компроміс між автономією та координацією. На практиці варіанти вибору моделі збільшуються не лише правовими чи фінансовими факторами, а й рівнем готовності громад до співпраці, що слугує прикладом для України, де відбувається реформи децентралізації та адміністративно-територіального устрою.

1.3 Правові основи співробітництва

Правова база міжмуніципального співробітництва в ЄС утворена як складна система, яка охоплює регулювання на кількох рівнях – від міжнародного до локального. На основі аналізу системи публічного управління ЄС можна стверджувати, що ця багатошаровість є ключовою особливістю, яка дозволяє одночасно забезпечити єдність стандартів та адаптуватись до національних особливостей. На міжнародному рівні основним орієнтиром є Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року. Цей документ закладає принципи децентралізації, субсидіарності та права громад на співпрацю, створюючи основу для уніфікації підходів у державах ЄС.

На національному рівні кожна держава трансформує ці принципи відповідно до власних правових традицій і структури управління. Наприклад, у спеціалізованих законах Франції про метрополії чітко видно права й обов'язки агломерацій, що сприяє їх інтеграції в національну правову систему. У Німеччині правове регулювання здійснюється через земельні норми, які відображають федеративний устрій і дають можливість користуватися регіональними особливостями. Такий підхід дозволяє уникнути одноманітності й адаптувати правові рамки до економічних, демографічних і культурних реалій кожної території.

Окремі нормативні акти, спрямовані на регулювання діяльності міжмуніципальних об'єднань, сприяють важливій ролі у формуванні їх правової ефективності. У Польщі Закон про союзи метрополій 2015 року створив умови для інтеграції великих агломерацій, таких як Сілезія, з акцентом на транспорті та економіці. У Франції Закон про встановлення нового територіального устрою Республіки 2015 року посилив децентралізацію, розширивши повноваження муніципалітетів та оптимізував управлінські процеси. На регіональному та місцевому рівнях статuti агломерацій деталізують правила їх роботи, розподіл повноважень і фінансові механізми. Ця структура забезпечує баланс між гнучкістю, необхідною для місцевих умов, і стабільністю, що гарантує ефективність управління. На практиці це означає, що правова система не лише забезпечує підтримку громад, а й стимулює їх розвиток у відповідь на сучасні виклики, такі як урбанізація чи екологічні потреби.

Правове регулювання міжмуніципального співробітництва в ЄС є прикладом того, як законодавство може одночасно стимулювати й обмежувати розвиток управлінських практик. Міжнародні документи, такі як Європейська хартія місцевого самоврядування, Хартія багаторівневого врядування, створюють загальні рамки, але їх реалізація на національному

рівні залежить від політичної волі та адміністративної культури. У державах із сильними традиціями самоврядування, таких як Франція чи Німеччина, правова база стала каталізатором інтеграції громад, тоді як у державах із менш розвиненими системами вона іноді сприймається як формальність. Для України це означає необхідність не лише закріплення правових норм, а й створення умов для їх практичного втілення, що потребує комплексного підходу до реформ.

2. Досвід Франції в організації міжмуніципального співробітництва

2.1 Правова база французької моделі

Франція є визнаним лідером у розвитку міжмуніципального співробітництва за допомогою своєї систематизованої правової бази, яка створює міцну основу для інтеграції громад. Аналіз цього досвіду дозволяє стверджувати, що успіх французької моделі зумовлений таким розвитком законодавства, яке відповідає потребам децентралізації та економічного зростання. Одним із ключових актів є Закон про міжмуніципальне співробітництво 1999 року [11]. Цей закон не лише сприяв створенню спільних органів управління, а й запровадив фінансові стимули, які спонукали громади до об'єднання та співпраці.

Закон про модернізацію територіального управління 2010 року [12] розширив повторення агломерацій у таких сферах, як інфраструктура, транспорт і екологічний менеджмент. Ці зміни відображають розуміння зростаючої ролі агломерацій у житті держави та потреби у їхній автономії. Окреме законодавство про метрополії закріпило особливий статус для великих агломерацій, таких як Париж і Ліон, зосередивши увагу на економічному розвитку та міжнародній співпраці. Це дало можливість французьким метрополіям конкурувати на глобальному рівні. Згодом, законодавство Франції укріпило децентралізацію, передавши більше повноважень об'єднанням громад та усунувши дублювання функцій між рівнями управління. У сукупності ці акти формують правову систему, яка сприяє інтеграції, раціональному використанню ресурсів і підвищенню конкурентоспроможності агломерацій як в Європі, так і за її межами.

2.2 Форми міжмуніципального співробітництва

Французька модель вирізняється чіткою ієрархією формування співпраці, що дає змогу адаптувати управлінські підходи до потреб різних типів агломерацій – від сільських зон до великих мегаполісів. Співтовариство комун (Communauté de communes) створено в сільських і приміських районах із населенням від 15 000 жителів. Вони зосереджені на економічному розвитку, просторовому плануванні та базових комунальних послугах, таких як водопостачання чи утилізація відходів. У Нормандії ці

структури спільно розвивають туристичну інфраструктуру, що стимулює місцевий бізнес і створює робочі місця.

Співтовариства агломерацій (*Communauté d'agglomération*) діють у середніх містах із населенням від 50 000 жителів, охоплюючи ширший спектр завдань – від громадського транспорту до житлового будівництва та екології. У Бордо, наприклад, розвиток трамвайної мережі значно покращив мобільність регіону, що є прикладом ефективного планування.

Міські співтовариства (*Communauté urbaine*) функціонують у великих агломераціях із населенням від 250 000 жителів, забезпечуючи спільне водопостачання, культурні проекти та економічне планування. У Ліллі ця форма стала основою для транскордонного співробітництва з Бельгією, демонструючи потенціал міжнародної інтеграції.

Метрополії (*Métropole*) є найвищим рівнем співпраці, призначеним для агломерацій із населенням понад 400 000 жителів, таких як Париж, Ліон і Марсель. Вони мають розширені повноваження в економіці, транспорті та міжнародних зв'язках. До прикладу проект *Grand Paris Express* у Великому Парижі, що є амбітною ініціативою, яка змінює інфраструктуру регіону. Така форма співпраці громад дозволяє Франції гнучко реагувати на потреби громад, забезпечуючи ефективність як на локальному, так і на вищих адміністративних рівнях.

Так, французька модель міжмуніципального співробітництва вирізняється не лише розвиненою правовою базою, а й здатністю адаптуватися до різноманітних управлінських викликів. Її ієрархія форм – від співтовариств комун до метрополій – демонструє розуміння того, що потреби сільських і міських громад суттєво різняться. Такий підхід дозволяє оптимізувати ресурси й уникати дублювання функцій, що є значним прикладом для держав, які хочуть збалансувати локальну автономію з централізованим плануванням.

2.3 Фінансові механізми

Французька модель співробітництва опирається на розвинену систему фінансування, яка забезпечує стабільність та результативність спільних проектів. Основу складають власні податкові надходження громади – податки на нерухомість і бізнес-діяльність, що надають базову фінансову автономію. Державні трансферти від центрального уряду спрямовуються на інфраструктурні об'єкти, як-от розбудова метро чи очищення води, що є життєво важливими потребами для агломерацій.

Єдиний професійний податок забезпечує стабільне фінансування ініціатив, таких як розвиток промислових зон чи підтримка малого бізнесу. Механізми фінансового вирівнювання зменшують нерівність між багатими

й бідними громадами, забезпечуючи збалансований розвиток. Ці інструменти мають ключову роль у реалізації масштабних проектів, таких як реконструкція транспортних мереж чи створення зелених зон, що відповідають сучасним екологічним і соціальним потребам.

Фінансові механізми французької моделі співробітництва демонструють, як правильно структурована система може стати рушієм розвитку агломерацій. Додаткові надходження та державні трансфери створюють стабільну основу, але механізми вирівнювання прибутків мають не меншу вагу, зменшуючи розрив між громадами з різним рівнем доходів. Це дозволяє уникнути ситуації, коли багатші території розвиваються швидше, а бідніші відстають, що є актуальною проблемою для багатьох держав, включно з Україною.

3. Німецька модель організації міських агломерацій

3.1 Вплив федеративного устрою на міжмуніципальне співробітництво

Німеччина демонструє значну різноманітність форм міжмуніципального співробітництва, що є логічним наслідком її федеративної структури. Кожна федеральна земля має власне законодавство про місцеве самоврядування, що дозволяє адаптувати моделі до місцевих умов – економічних, демографічних і культурних. У Баварії акцент робиться на економічний розвиток і залучення інвестицій, тоді як у Північному Рейні-Вестфалії перевагою є забезпечення екологічних проектів і сталого розвитку. Ця гнучкість є сильною стороною німецької моделі, адже вона враховує регіональну специфіку.

Німецька модель співробітництва є прикладом того, як федеративна структура може сприяти різноманітності управлінських підходів. Регіональні відмінності в законодавстві дозволяють громадам вибирати форми співпраці, які найкраще відповідають їхнім потребам, що контрастує з більш уніфікованим підходом Франції. Це підкреслює важливість врахування територіальної специфіки в управлінських агломераціях, особливо в державах з неоднорідним економічним розвитком. Для України, де регіональні диспропорції є притаманними, німецький досвід може стати джерелом ідей для створення гнучких моделей співпраці, які б ураховували як інтереси великих міст, так і малих громад.

3.2 Основні форми співробітництва

Серед основних форм вирізняються регіональні асоціації (Regionalverbände), які координують розвиток великих агломерацій, таких як Штутгарт і Ганновер. Вони мають власні ради й виконавчі комітети, які користуються стратегічним плануванням у сфері транспорту, економіки та простору. Цільові союзи (Zweckverbände) створені для конкретних завдань,

як-от управління відходами чи водопостачанням. У Баден-Вюртемберзі ці союзи оптимізують використання відходів для кількох громад. Міжмуніципальні робочі спільноти (*Kommunale Arbeitsgemeinschaften*) є неформальними платформами для обміну досвідом у невеликих агломераціях, що дозволяє планувати культурні чи туристичні ініціативи.

3.3 Досвід окремих агломерацій

Штутгартська агломерація має регіональний парламент, який обирається жителями, керує транспортним і просторовим плануванням, зокрема мережею S-Bahn. Руський регіон після занепаду вугільної промисловості спільно реалізує екологічні проекти, такі як очищення річки Емшер, і розвиває креативні індустрії, перетворюючи шахти на культурні центри.

Отже європейський досвід вказує, що правове регулювання створює основу ефективного міжмуніципального співробітництва, однак без чітких норм неможливо забезпечити стабільність і довіру між учасниками. На основі аналізу досвіду європейських держав можна стверджувати, що ключ до успіху схований в гармонійно поєднаних загальних принципах і конкретних правилах і управлінських механізмах, які враховують особливості кожної держави чи регіону. Основними елементами цього процесу є визначення форм співпраці, які варіюються від простих договорів між громадами до створення складних інституційних об'єднань із чітко описаними повноваженнями. Такий підхід дозволяє громадам вибирати формат, який найкраще відповідає їхнім потребам, будь то спільне вирішення місцевих завдань чи реалізація масштабних проєктів.

Важливим аспектом є встановлення прозорих процедур створення та припинення об'єднань. Чіткі правила вступу й виходу громади із партнерства сприяють передбачуваності співпраці, що є особливо актуальним у державах із нестабільними управлінськими традиціями. Розподіл повноважень між громадами та спільними органами також відіграє критичну роль, адже без цього виникають конфлікти через невизначеність зони відповідальності. Наприклад, у багатьох європейських державах механізми прийняття рішень – голосування, консенсус чи делегування повноважень – адаптуються до конкретних умов, що забезпечують гнучкість і водночас порядок.

Фінансові відносини між учасниками співпраці потребують окремого регулювання, за рахунок розподілу доходів і витрат, що часто стає джерелом напруги. У європейській практиці це вирішується через детальні правила, які враховують розмір громади, їхній внесок і потреби. Контроль за виконанням умов і відповідальності відбувається через внутрішні та

зовнішні перевірки. Захист автономії громад як основа субсидіарності є ще одним принципом, який дозволяє зберегти баланс між спільними цілями та місцевими інтересами. На практиці це означає, що законодавство не лише фіксує права й обов'язки, а й створює умови для їх реалізації.

Ефективність міжмуніципального співробітництва значною мірою залежить від інституційних інструментів, які формують організаційну основу взаємодії громад. Аналіз європейських моделей свідчить, що створення спеціальних органів управління є необхідними умовами для координації складних проектів. Такі структури, як координаційні ради чи виконавчі комітети, забезпечують централізоване планування, тоді як спеціалізовані комітети, наприклад транспортний у Парижі, можна зосередитися на конкретних завданнях. Технічні служби, своєю чергою, виконують роль виконавців, що забезпечують оперативність реалізації рішень.

Розподіл компетенцій між учасниками співпраці потребує чіткості, адже невизначеність може створювати дублювання зусиль чи навіть конфлікти. Принцип субсидіарності тут виступає орієнтиром, дозволяючи делегувати завдання на той рівень, де їх можна виконувати найефективніше. Механізми вирішення спорів, як-от арбітраж чи консультації, залишаються вагомими елементами співпраці, особливо в агломераціях із великою кількістю учасників. Системи координації, такі як регулярні зустрічі чи робочі групи, сприяють обміну інформацією та узгодженню дій, що є базою для спільного планування.

Особливу увагу варто приділити використанню інформаційних платформ, таких як цифрові портали, що застосовуються до прикладу у Швеції. Ці інструменти не лише полегшують комунікацію, а й підвищують прозорість процесів, що є цінним для держави, яка прагне модернізувати управління. Консультації з громадськістю забезпечують легітимність рішень, оскільки врахування думки мешканців сприяє довірі до спільних ініціатив. Такий підхід демонструє, що інституційні механізми є не просто технічним інструментом, а й способом гармонізації інтересів у складних територіальних системах.

Фінансові механізми є вирішальними для життєздатності міжмуніципального співробітництва, адже без стабільного ресурсного забезпечення будь-які ініціативи втрачають практичну цінність. На основі європейського досвіду можна виділити кілька ключових джерел фінансування, які формують основу такого об'єднання. Внески учасників, які залежать від розміру чи спроможності громади, створюють базовий фонд для спільних проектів. Власні доходи, наприклад від комунальних

послуг, надають фінансову автономію, тоді як державні трансферти стають підтримкою для масштабних інфраструктурних завдань. Європейські фонди та кредити доповнюють цю систему, дозволяючи громадам реалізувати амбітні плани, які виходять за межі їхніх локальних можливостей.

Розподіл витрат між учасниками потребує поточного планування, оскільки нерівність може збільшити напругу у взаємовідносинах. Пропорційні внески за чисельністю населення чи диференційовані за рівнем доходів громади є поширеними підходами, які забезпечують справедливість. Компенсаційні механізми, як-от субсидії для менш спроможних громад, і взаєморозрахунки між учасниками допомагають уникнути диспропорцій. Важливим елементом є фінансовий контроль, який включає внутрішній аудит ефективності витрат і зовнішній контроль державними органами для забезпечення законності.

Публічна прозорість у використанні коштів є ще одним аспектом, оскільки вона базується на довірі як між громадами, так і з боку населення. На практиці це означає, що фінансова система не лише забезпечує ресурси, а й служить інструментом мотивації для участі у співпраці. Для України цей досвід є особливо цінним, оскільки обмеженість бюджетів і нерівність між регіонами потребують подібних механізмів для стимулювання об'єднання до співпраці громад.

7. Проблеми та перспективи розвитку співробітництва громад ЄС

Міжмуніципальне співробітництво у ЄС стикається з викликами, які ускладнюють розвиток навіть держави з розвиненими системами управління. Інституційні проблеми часто виникають через складність узгодженості інтересів різних громад, адже кожна з них має власні пріоритетні й ресурси. Бюрократичні перепони, які проявляються у вигляді великої кількості процедур чи затримок у прийнятих рішеннях, знижують ефективність співпраці. Недосконалість законодавства, особливо в державах із транзитивними системами, створює правову невизначеність. Опір місцевих еліт стає ще одним бар'єром, оскільки втрата контролю над ресурсами чи повноваженнями часто сприймається як загроза для місцевих еліт.

Фінансові труднощі також відіграють значну роль. Нерівномірність розподілу ресурсів між громадами за рахунок того, що одні учасники співпраці підтримують більше переваг, ніж інші, що знижує рівень довіри до влади. Обмеженість бюджетів ускладнює фінансування великих проєктів, особливо в умовах економічної нестабільності. Нестабільність доходів, наприклад залежність від зовнішніх дотацій чи податкових надходжень, додає непередбачуваності. Ці виклики потребують системного

підходу, який би враховував як організаційні, так і економічні аспекти співпраці.

8. Перспективні напрями розвитку міжмуніципального співробітництва в ЄС

Перспективи розвитку міжмуніципального співробітництва пов'язані передусім з удосконаленням його правових і фінансових засад. У першу чергу це гармонізація законодавства, що вагомим кроком у забезпеченню такої співпраці і довірі між учасниками. Створення нових форм співпраці, які б поєднували гнучкість із стабільністю, може розширити можливості для агломерацій із різним рівнем розвитку. Посилення державної підтримки, наприклад через цільові програми чи субсидії, здатне стимулювати об'єднання громад, особливо в державах, де самоврядування ще формується. Вдосконалення механізмів контролю, таких як прозорий аудит, дозволить підвищити ефективність використання ресурсів.

Фінансові перспективи передбачають диверсифікацію джерел доходів, що зменшує залежність від одного типу фінансування. Впровадження інноваційних інструментів, таких як зелені зобов'язання, може стати способом залучення коштів для екологічних проєктів, що відповідає сучасним глобальним трендам. Розвиток державно-приватного партнерства відкриває нові можливості для реалізації інфраструктурних ініціатив, особливо в умовах обмежених бюджетів. Забезпечення фінансової рівності між громадами через механізми вирівнювання є одним з потужних інструментів для уникнення диспропорцій і підтримки слабких учасників співробітництва.

ВИСНОВКИ / CONCLUSIONS

На основі проведеного дослідження міжмуніципального співробітництва в міських агломераціях держав Європейського Союзу визначено ключові особливості, які відображають організаційні, правові та фінансові аспекти цього процесу.

Європейський досвід демонструє різноманітність організаційних моделей співробітництва, зокрема договірну, інституційну та змішану, які адаптуються до масштабів агломерацій, економічних умов і правових традицій. Договірна модель, поширена в Нідерландах і Данії, вирізняється гнучкістю та швидким реагуванням на локальні потреби, але обмежена у масштабуванні.

Інституційна модель, характерна для Франції та Німеччини, забезпечує стабільність і комплексність у реалізації великих проєктів, таких як транспортна інфраструктура чи економічний розвиток, але може

ускладнюватися бюрократичними перепонами. Змішана модель, яка застосована в Італії та Іспанії, поєднує переваги гнучкості та централізованого планування, що робить її універсальною для агломерацій із різними потребами.

Правова база ЄС та держав-членів, сформована на основі Європейської хартії місцевого самоврядування, забезпечує чіткість розподілу повноважень, принципів субсидіарності та децентралізації, що сприяє ефективній координації між муніципалітетами.

Фінансові механізми, що включають місцеві податки, державні трансферти, європейські фонди та інструменти вирівнювання, створюють стабільну основу для реалізації спільних ініціатив, зменшуючи нерівність між громадами та підтримуючи масштабні проєкти чи екологічні ініціативи, а інтеграція цифрових технологій, таких як геоінформаційні системи та платформи «Smart City», а також акцент на сталому розвитку, зокрема через екологічні проєкти, підвищують прозорість, ефективність і адаптивність співробітництва до сучасних викликів урбанізації та кліматичних змін.

З урахуванням європейського досвіду розроблено пропозиції щодо розвитку міжмуніципального співробітництва в Україні, що враховують національну специфіку, зокрема контекст реформи децентралізації та вплив воєнних і міграційних факторів:

По-перше, необхідно вдосконалити нормативно-правову базу, уточнивши розподіл повноважень і ресурсів між громадами, щоб забезпечити правову визначеність і відповідність європейським стандартам субсидіарності.

По-друге, доцільно створити стимули для об'єднання громад через державні субвенції, грантові програми та механізми державно-приватного партнерства, що сприятимуть реалізації спільних проєктів у сферах інфраструктури, екології та економічного розвитку, з урахуванням регіональних особливостей.

По-третє, впровадження цифрових інструментів управління, таких як національні платформи для координації проєктів і геоінформаційні системи, подібні до шведських, підвищать прозорість і оперативність співпраці.

По-четверте, інтеграція принципів сталого розвитку в міжмуніципальні ініціативи, зокрема через проєкти з енергоефективності та адаптації до кліматичних змін, сприятиме досягненню екологічних цілей і залученню міжнародних фондів.

По-п'яте, активізація міжнародної співпраці через обмін досвідом із країнами ЄС, такими як Франція чи Німеччина, дозволить адаптувати

перевірені моделі, наприклад французькі метрополії чи німецькі регіональні асоціації, до умов українських агломерацій, підвищуючи спроможність територіальних громад.

Проведений аналіз свідчить, що міжмуніципальне співробітництво в міських агломераціях характеризується багатогранністю організаційних моделей, які варіюються залежно від правових, економічних і соціальних умов. Для України, де реформа децентралізації формує нові виклики та можливості, адаптація таких моделей потребує комплексного підходу, який враховує національну специфіку, зокрема вплив воєнних і міграційних факторів. У цьому контексті важливим є вдосконалення нормативно-правової бази, що забезпечуватиме чіткість розподілу повноважень і ресурсів, а також сприятиме створенню інституційних механізмів для координації міжмуніципальних ініціатив.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі / Prospects for further research in this direction. Щодо перспектив подальших досліджень, доцільно зосередитися на поглибленому аналізі впливу цифрових технологій на ефективність міжмуніципального співробітництва, зокрема в контексті їх використання в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

- [1] Urban-rural Europe – introduction. *Eurostat*. [Online]. Available: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural Europe - introduction](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction) Application date: January 05, 2025.
- [2] O. Laiko, I. Tsynalievskaya, Z. Chehovich, «State and Prospects of Development of Intermunicipal Cooperation in Ukraine», *Economics time realities*, vol. 5, is. 63, pp. 5–17, 2022. [Online]. Available: [https://www.researchgate.net/publication/373766970 State and Prospects of Development of Intermunicipal Cooperation in Ukraine](https://www.researchgate.net/publication/373766970_State_and_Prospects_of_Development_of_Intermunicipal_Cooperation_in_Ukraine) Application date: January 05, 2025.
- [3] N. Gavkalova, D. Yaremko, M. Tabatskyi, Ye. Lytovchenko, «Intermunicipal cooperation as a key tool in the formation of a model of multiple management of regional development», *Public administration and law review*, is. 3(15), pp. 4–15, 2023. [Online]. Available: [https://www.researchgate.net/publication/374903492 INTERMUNICIPAL COOPERATION AS A KEY TOOL IN THE FORMATION OF A MODEL OF MULTIPLE MANAGEMENT OF REGIONAL DEVELOPMENT](https://www.researchgate.net/publication/374903492_INTERMUNICIPAL_COOPERATION_AS_A_KEY_TOOL_IN_THE_FORMATION_OF_A_MODEL_OF_MULTIPLE_MANAGEMENT_OF_REGIONAL_DEVELOPMENT) Application date: January 05, 2025.

- [4] A. Kuczabski, M. Maksymchuk, S. Kloba, «Implementation and development of European model of neighborhood intermunicipal cooperation in Ukraine», *Journal of geography, politics and society*, vol. 9, is. 2, pp. 20–31, 2023. [Online]. Available: <https://doaj.org/article/da72ede7b5434c8f917c35fd9ea73cec> Application date: January 05, 2025.
- [5] Верховна Рада України. (1985, Жовт. 15). *Європейська хартія місцевого самоврядування*. [Електронний ресурс]. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
- [6] H. Heinelt, D. Kübler, *Metropolitan Governance: Capacity, Democracy and the Dynamics of Place*. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2020. [Online]. Available: <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/35385/1/25.pdf.pdf> Application date: January 05, 2025.
- [7] P. Le Galès, *European Cities: Social Conflicts and Governance*. Oxford University Press, 2021. [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/227467777_European_Cities_Social_Conflicts_and_Governance Application date: January 05, 2025.
- [8] D. Kübler, J. M. Sellers, «Politics and Governance in Metropolitan Areas», in *The Routledge Handbook of Comparative Global Urban Studies*. London, England : Routledge, 2023. [Online]. Available: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429287961-22/politics-governance-metropolitan-areas-daniel-k%C3%BCbler-jefferey-sellers> Application date: January 05, 2025.
- [9] М. М. Баймуратов, «Компетенція органу місцевого самоврядування як основний інструментально-функціональний засіб децентралізації повноважень публічної влади в Україні (в умовах миру і воєнного стану)», *Constitutionalist Конституціоналіст*, 2022. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://constitutionalist.com.ua/bajmuratov-m-m-kompetentsiia-orhanu-mistsevoho-samovriaduvannia-iak-osnovnyi-instrumentalno-funktsionalnyi-zasib-detsentralizatsii-povnovazhen-publichnoi-vlady-v-ukraini-v-umovakh-myr-i-voiennoho-st/> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [10] П. М. Любченко, «Співробітництво територіальних громад: теорія і практика», *Проблеми законності*, № 129, с. 50–59, 2015. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=354354> Дата звернення: Січ. 05, 2025.

- [11] République Française. Droit national en vigueur. (1999, Juillet 12). *Loi n°99-586 «Relative au renforcement et à la simplification de la coopération intercommunale»*. [Online]. Available: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000396397/>
- [12] République Française. Droit national en vigueur. (2010, Décembre 16). *Loi n°2010-1563 «Réforme des collectivités territoriales»*. [Online]. Available: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000023239624>

Матеріал надійшов до редакції 10.07.2025 р.

ORGANIZATION OF INTERMUNICIPAL COOPERATION WITHIN URBAN AGGLOMERATIONS IN THE STATES OF THE EUROPEAN UNION

Oleg Tymoshchuk,

Postgraduate student of the Department of public administration
and Project Management Educational and Scientific Institute
of Management and Psychology
SIHE «University of Educational Management».
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0009-0005-8684-9535>
olegtim87@gmail.com

Abstract. The article is dedicated to the study of the organization of inter-municipal cooperation within urban agglomerations of European Union member states, with a focus on legal, organizational, and practical aspects. Based on a comparative analysis of the experiences of France, Germany, and Scandinavian countries, three key models of inter-municipal interaction are identified: contractual, institutional, and mixed. The study highlights their adaptations to contemporary challenges such as rapid urbanization, decentralization, environmental issues, and digital transformation. Specific features of legal regulation, financial mechanisms, and forms of cooperation that ensure effective agglomeration management are determined. Particular attention is given to the potential for adapting European practices to the conditions of Ukraine, where decentralization reforms necessitate new approaches to territorial community cooperation. Recommendations are proposed for improving the legislative framework, creating incentives for community unification around shared issues, and

implementing digital management tools. The study also analyzes the evolution of inter-municipal cooperation forms, from informal agreements to complex institutional structures, emphasizing the role of subsidiarity and sustainable development principles. Analysis of specific case studies from European Union countries demonstrates the effectiveness of these models in addressing infrastructural, economic, and environmental challenges. For Ukraine, the adaptation of these practices could strengthen local self-governance and regional development in the context of ongoing reforms, particularly considering the impact of war and migration factors on territorial communities.

Keywords: urban agglomerations; territorial communities; inter-municipal cooperation; local self-governance; European experience; metropolitan management; subsidiarity; decentralization; digital transformation; sustainable development.

ПЕРЕКЛАД, ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / TRANSLATED AND TRANSLITERATED

- [1] Urban-rural Europe – introduction. Eurostat. [Online]. Available: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural Europe - introduction](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction) Application date: January 05, 2025. (in English).
- [2] O. Laiko, I. Tsynalievskaya, Z. Chehovich, «State and Prospects of Development of Intermunicipal Cooperation in Ukraine», Economics time realities, vol. 5, is. 63, pp. 5–17, 2022. [Online]. Available: [https://www.researchgate.net/publication/373766970 State and Prospects of Development of Intermunicipal Cooperation in Ukraine](https://www.researchgate.net/publication/373766970_State_and_Prospects_of_Development_of_Intermunicipal_Cooperation_in_Ukraine) Application date: January 05, 2025. (in English).
- [3] N. Gavkalova, D. Yaremko, M. Tabatskyi, Ye. Lytovchenko, «Intermunicipal cooperation as a key tool in the formation of a model of multiple management of regional development», Public administration and law review, is. 3(15), pp. 4–15, 2023. [Online]. Available: [https://www.researchgate.net/publication/374903492 INTERMUNICIPAL COOPERATION AS A KEY TOOL IN THE FORMATION OF A MODEL OF MULTIPLE MANAGEMENT OF REGIONAL DEVELOPMENT](https://www.researchgate.net/publication/374903492_INTERMUNICIPAL_COOPERATION_AS_A_KEY_TOOL_IN_THE_FORMATION_OF_A_MODEL_OF_MULTIPLE_MANAGEMENT_OF_REGIONAL_DEVELOPMENT) Application date: January 05, 2025. (in English).
- [4] A. Kuczabski, M. Maksymchuk, S. Kloba, «Implementation and development of European model of neighborhood intermunicipal cooperation in Ukraine», Journal of geography, politics and society, vol. 9, is. 2, pp. 20–31, 2023. [Online].

Available: <https://doaj.org/article/da72ede7b5434c8f917c35fd9ea73cec>

Application date: January 05, 2025. (in English).

- [5] Verkhovna Rada Ukrainy. (1985, Zhovt. 15). Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (in Ukrainian).
- [6] H. Heinelt, D. Kübler, Metropolitan Governance: Capacity, Democracy and the Dynamics of Place. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2020. [Online]. Available: <http://ndl.ether.net.edu.et/bitstream/123456789/35385/1/25.pdf.pdf> Application date: January 05, 2025. (in English).
- [7] P. Le Galès, European Cities: Social Conflicts and Governance. Oxford University Press, 2021. [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/227467777_Europe_an_Cities_Social_Conflicts_and_Governance Application date: January 05, 2025. (in English).
- [8] D. Kübler, J. M. Sellers, «Politics and Governance in Metropolitan Areas», in The Routledge Handbook of Comparative Global Urban Studies. London, England : Routledge, 2023. [Online]. Available: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429287961-22/politics-governance-metropolitan-areas-daniel-k%C3%BCbler-jefferey-sellers> Application date: January 05, 2025. (in English).
- [9] M. M. Baimuratov, «Kompetentsiia orhanu mistsevoho samovriaduvannia yak osnovnyi instrumentalno-funktsionalnyi zasib detsentralizatsii povnovazhen publichnoi vlady v Ukraini (v umovakh myru i voiennoho stanu)», Constitutionalist Konstytutsionalist, 2022. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://constitutionalist.com.ua/bajmuratov-m-m-kompetentsiia-orhanu-mistsevoho-samovriaduvannia-ia-k-osnovnyi-instrumentalno-funktsionalnyi-zasib-detsentralizatsii-povnovazhen-publichnoi-vlady-v-ukraini-v-umovakh-myru-i-voiennoho-st/> Accessed: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [10] P. M. Liubchenko, «Spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad: teoriia i praktyka», Problemy zakonnosti, № 129, s. 50–59, 2015. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=354354> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).

- [11] République Française. Droit national en vigueur. (1999, Juillet 12). Loi n°99-586 «Relative au renforcement et à la simplification de la coopération intercommunale». [Online].
Available: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000396397/> (in French).
- [12] République Française. Droit national en vigueur. (2010, Décembre 16). Loi n°2010-1563 «Réforme des collectivités territoriales». [Online].
Available: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000023239624/> (in French).

Retrieved July 10, 2025

Reviewed August 20, 2025

Published September 24, 2025

отримано

рецензовано

опубліковано

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

© Oleg Tymoshchuk, 2025